

депутатського корпусу та його апарату та для керівників і спеціалістів інформаційно-аналітичних служб (перш за все, органів статистики). Дані суб'єкти процесів регіонального розвитку постійно займаються підготовкою формулювань або обґрунтуванням відповідей на запитання: "Що конкретно дасть і чого конкретно вимагатиме те чи інше рішення для регіону та чи інша інвестиція в цілому, для його населення, для окремих соціальних груп? і т.д. Що означає (чим викликана, чим загрожує) для них та чи інша конкретна ситуація...?" [4, 4].

Крім, вище перерахованих, проаналізованих параметричних характеристик інвестиційних факторів, нам слід постійно розглядати їх в динаміці з точки зору кількісно-якісного розвитку регіону, через систему національного рахівництва (СНР). Це дасть нам можливість сформулювати операційне навантаження на фактори інвестиційного забезпечення регіонального розвитку, в якості інструмента систематизації джерел інвестиційного забезпечення регіонального розвитку, формалізації потоків інвестиційних ресурсів і створення конструкції і методичного апарату оцінки інвестиційних можливостей регіону.

Література

1. Бородюк В. Результативність економічних реформ в Україні // Економіка України. – 1994. – №7. – С. 3-13.
2. Егорова Н.Е. Вопросы совершенствования хозяйственного механизма региональных связей // Центр, эк. – мат. ин-т РАН. – М.: Препринт, 1992. – 69 с.
3. Зозуля Т.О. Міжнародне кредитування і формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні // Фінанси України. – 2000. – №7. – С. 102-111.
4. Лозиненко В.И. Региональные проблемные ситуации как объект анализа и оценок. – Донецк: Институт экономики промышленности НАН Украины, 1998. – 24с.
5. Лукинов І. Макроструктурні пріоритети//Економіка України. – 1996. - №6. – с.14-31.
6. Програма заохочення іноземних інвестицій // Урядовий кур'єр. – 1994. – №23.
7. Регулирование занятости населения крупного промышленного региона // С.П. Калинина, И.Д. Крыжко, Н.Д. Лукьянченко, Г.А. Черниченко. – Донецк: Институт экономики промышленности НАН Украины, 1998. – 176 с.
8. Симоненко В.К. Регионы Украины: проблемы развития. – К.: Наук. Думка. – 1997. – 263 с.
9. Соскин О. Мы пойдем каким путем? // Бизнес-Эксклюзив. – 1995. – №1. – С. 8-11.
10. Шнипер Р.И. Регион: экономические методы управления. – Новосибирск: Наука, 1991. – 320 с.

Зигрій О.В., пошукувач кафедри аграрного менеджменту і права, викладач кафедри економічних наук Чортківського інституту підприємництва і бізнесу, ТАНГ

ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ АПК: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У статті особливу увагу приділено проблемі фінансування підприємств АПК Гусятинщини, що на Тернопільщині. Дано характеристику основних елементів фінансово-кредитної системи, а також розглянуто шляхи забезпечення підприємств фінансовими ресурсами. Висвітлено деякі особливості фінансового стимулювання та подано концепції та програми розвитку підприємств АПК у ринкових умовах.

Ключові слова: Фінансово-кредитна система, попит, управління, будівництво, бюджет, страхування, рентабельність.

При ринкових відносинах необхідною умовою діяльності підприємств повинен бути сталий фінансовий стан. Важливе місце його аналізу належить інформаційному забезпеченню. На сучасному етапі розвитку потрібні системні і комплексні підходи щодо вивчення запланованих цілей.

Основним джерелом інформаційного забезпечення проведення аналізу фінансового стану є заключні місячні, квартальні та річні бухгалтерські баланси і звіти про фінансові результати та їх використання.

Вагомою причиною кризового стану багатьох підприємств є невиконання фінансовими службами покладених на них функцій, а саме: відсутність фінансового планування та аналізу, управління ризиками, роботи щодо оптимізації структури активів та пасивів тощо. На підприємствах всю фінансову роботу покладають на бухгалтерію, а фінансові служби відсутні.

У даній статті досліджуються, розкриваються проблеми фінансування підприємств АПК. Гусятинщини, що на Тернопільщині, а також показані шляхи забезпечення підприємств фінансовими ресурсами. Основний напрям пошуку резервів ліквідності, рентабельності та конкурентоспроможності на підприємстві пов'язують із зменшенням рівня оподаткування. Власники підприємств намагаються розробляти схеми легального зменшення податкового тиску. Ціна знижується нижче конкурентної, однак витрати не зменшуються, збільшується обсяг реалізації продукції, але якість не підвищується. Якщо економія на податкових платежах не зменшується, у підприємствах починаються фінансові труднощі, наслідком яких є банкрутство та ліквідація суб'єкта господарювання.

За останні два роки зазнали банкрутства чотири підприємства АПК, всього дієздатних їх нараховується 38. Ніколи не визначаючись високою стабільністю й інтенсивністю виробництва, дана галузь найбільшою мірою реагує на економічні потрясіння в країні, на відсутність державної підтримки і хоч якої-небудь перспективи функціонування.

Згідно державної статистичної звітності [5:10] підприємства АПК значну частину своїх необоротних активів фінансують за рахунок короткострокових джерел. Це пояснюється тим, що більшість підприємств є неплатоспроможними, оскільки наявних оборотних активів не вистачає для погашення поточних зобов'язань. Спостерігається незадовільна робота управлінського персоналу і пояснюється низькою кваліфікацією спеціалістів. Зрозуміло, що підготовку кадрів слід здійснювати за рахунок прибутку. Тим часом, чинним податковим законодавством затрати на їх професійну підготовку і перепідготовку включено до витрат виробництва. А це спричиняє зменшенню податкової бази.

Важливим завданням держави є поліпшення умов життя сільського населення. З метою реалізації цього завдання проводилося у минулому будівництво культурно-побутових об'єктів. Від податку звільняли суму прибутку будівельно-монтажних організацій, одержаного від будівництва культурно-побутових об'єктів у сільській місцевості. На привеликий жаль, така фінансова операція скасована. За останні три роки у сільську місцевість з державного бюджету не було перераховано ні однієї гривні не тільки на будівництво, але й для виведення споруд з аварійного стану. Ці роботи проводяться за рахунок коштів підприємств, організацій. Відповідно до стану економіки України бідним є місцевий бюджет.

Приватними акціонерними підприємствами у 2002 році було зафіксовано капітальних інвестицій у сумі 260 тис.грн., у 2001 році – 518 тис.грн., у 2000 році – 313 тис.грн. З них на капітальне будівництво – 138 тис.грн. (54 відсотки) у 2002 році, у 2001 році – 200 тис.грн. або 38,5 відсотки, у 2000 році – 299 тис.грн. або 95,5 відсотки. На придбання інвентаря та інструментів у 2002 році – 122 тис.грн. (46 відсотки), у 2001 році – 318 тис. грн. (61 відсоток), у 2000 році – 14 тис.грн. (4,5 відсотки).

Найбільше капітальних інвестицій заплановано у 2001 році, у 2002 році – цей показник найнижчий. Однак у 2002 році на капітальне будівництво витрачались майже всі кошти, хоча на інвентар залишилось всього 4,5 відсотки.

Капітальні інвестиції по ТзОВ у 2002 році склали 198 тис.грн., у 2001 році – 255 тис.грн., у 2000 році – 151 тис.грн. На монтажні роботи у 2000 році виділялось 140 тис.грн. – 92 відсотки, у 2001 році на інвентар – 174 тис.грн. або 68 відсотки. Ці всі кошти є власними коштами підприємств.

Відповідно до вище згаданого, проводились певні роботи у більшій чи меншій кількості. Цей мізер коштів не може подолати величезний бар'єр негарздів у будівництві.

Неможливо обминути увагою липень 2000 року, який обрушився смерчем на землі Гусятинщини. Чотири населених пункти були залишені без необхідних умов

на проживання: зруйновані будинки, спустошені поля. Жителям надавалась гуманітарна допомога, матеріали для перекриття будівель. Вся залучена робоча сила була використана для розчищення автошляхів, проведення електроенергії, на ремонт державних установ. Обіцяна газифікація населених пунктів, які опинились у кризовій ситуації, не проведена і досі. Надавалась допомога приватним і колективним організаціям, які потерпіли від стихійного лиха. Проте ні одна з них не зафіксована у статистичній звітності на згаданий рік. Для закріплення трудових кадрів на селі та підвищення рівня життя у сільській місцевості не було звернено ніякої уваги.

Однак на маслозаводі, що у місті Хоросткові, виділено місцевим бюджетом у 2002 році 11686 грн., а також на будівництво і придбання основних засобів – 39816 грн., на ремонт дороги – 8592 грн. У 2001 році на придбання основних засобів і будівництво – 114 тис. грн., на будівництво газопроводу – 145 тис. грн.

Слід проаналізувати ще один фінансовий інструмент – страхування і прокоментувати його наслідки стихійного лиха 2000 року. Останнє відображається величиною витрат, пов'язаних з необхідністю компенсації збитків, завданих навколишньому середовищу і жителям населених пунктів. Страхування, не загрожуючи ніяким технічним ризиком, дозволяє знизити ризик до нуля, переводячи непланові за строком і розміром виплати щодо покриття аварійних збитків до розряду планових і прийнятих платежів страхування.

Для виходу із кризового становища між підприємствами Гусятинщини зав'язуються господарські зв'язки. Зміст таких взаємовідносин полягає у тому, що у процесі виробництва кожне підприємство виконує свою роль: одні з них є замовниками продукції, другі – її виробниками, а треті – поставщиками засобів виробництва. При цьому між підприємствами виникають договірні відносини, в яких особливо важливого значення набувають строки виконання поставок засобів виробництва, порушення яких, у свою чергу, негативно впливає на процес виробництва і завдає матеріальної шкоди виконанню програмованих завдань. Договірні відносини передбачають виконання замовлень на виробництво продукції відповідної якості, порушення зобов'язань щодо якості негативно впливає на фінансове становище підприємства: знижується сортність продукції, виникають додаткові затрати на її доопрацювання та усунення браку. Все це обов'язково має бути обумовлене договірними відносинами. У випадку порушення умов договору слід застосовувати штрафні санкції, пені, неустойки.

Тривожить і занедбаний стан ставок. У 2001 році знищено 4 ставки і припинено роботу по розмноженню риби. У минулому такі господарства звільнилися від сплати податку. Це робилося з метою фінансового стимулювання до збільшення виробництва рибної продукції [3]. Але згодом така пільга зникла. Хоча сільське господарство є основною галуззю, яка забезпечує населення продовольством. Прибуток підприємств і організацій АПК з обслуговування сільськогосподарського виробництва оподатковувався за ставкою 15 % [3]. Нині в Законі України "Про оподаткування прибутку" така пільга не згадується.

За останні три роки продуктивні сили підприємств АПК Гусятинщини звелися нанівель. Помітне значне скорочення посівних площ сільськогосподарських культур, зменшення поголів'я худоби (на 20 % у порівнянні з 2000 р.) і птиці, а відповідно знижується і врожайність вирощуваних культур і продуктивність тварин.

Підприємства не мають відповідного забезпечення матеріально-технічними ресурсами.

У лютому 2000 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову "Про додаткові заходи щодо кредитування комплексу сільськогосподарських робіт.[1:52]. Передбачалося виділити 175 млн. грн. на часткову компенсацію ставок за кредити, які надаються банками сільськогосподарських підприємств АПК для проведення польових робіт.

У 2001 році надання кредитів сільськогосподарським підприємствам досягло 3,7 млрд. грн. Хочеться відмітити, що за згадані роки у статистичних звітах Гусятинщини не зафіксовано ніяких надходжень. У чому ж проблема? Можливо у діяльності керівників самої місцевої влади, чи у керівників сільськогосподарських підприємств.

Отже, можна констатувати, що в останні роки проблема кредитування сільськогосподарських підприємств АПК Гусятинщини перебуває у полі зору

владних структур. Але чи ж вживаються для цього відповідні заходи? Це питання залишається відкритим і до сьогоднішнього дня.

На сучасному етапі розвитку система кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств АПК повинна включати такі основні блоки:

- кредитну інфраструктуру, орієнтовану на обслуговування аграрного сектору АПК;
- механізм кредитних відносин з комерційними банками;
- механізм позабанківського кредитування.

Говорячи про кредитну інфраструктуру мається на увазі комплекс кредитних установ з різною організаційною будовою, об'єднаних спільною метою кредитного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників.

Майже 12 років аграрний сектор діє в умовах ринкових відносин і не дає бажаних результатів. Основна маса сільськогосподарських підприємств лишаються збитковими. Через величезну заборгованість вони не можуть користуватися кредитними ресурсами, припинилося їх бюджетне фінансування, у них не має можливостей для оновлення виробничого потенціалу, вдосконалення технологій, підвищення доходності виробництва. Через такий фінансовий стан господарства не вирішують ні головного економічного завдання – забезпечити населення харчування, а промисловість сільськогосподарською сировиною, ні соціального – підвищити доходи і життєвий рівень населення.

Як відомо, довгий час головна увага в аграрній сфері приділяється реформуванню відносин власності, реорганізації сільськогосподарських підприємств у ринкові структури. Проте виробник опинився перед необхідністю працювати в ринковій стихії макроекономічної кризи. В Україні досі відсутній механізм, який би забезпечив ефективну роботу галузі в новій економічній системі.

Економічну підтримку сільських товаровиробників слід здійснювати через комплекс програм, кожна з яких має на меті зростання ефективності виробництва та доходності товаровиробника. Концепції та програми розвитку АПК найчастіше лише декларують наміри щодо зростання виробництва і підвищення його ефективності, не конкретизуючи при цьому відповідні заходи. Слід виконувати певні програми:

- підтримка рівня цін та доходів;
- розширення попиту на сільськогосподарську продукцію на внутрішньому і зовнішньому ринках;
- ефективне використання природних ресурсів, охорона навколишнього середовища;
- маркетинг та інформація;
- контроль якості продукції;
- розвиток інфраструктури сільської місцевості.

Література

1. Дем'яненко М. Кредитна політика держави щодо аграрного сектора економіки у ринкових умовах. // Економіка України. – 2002. – № 1. – С. 51.
2. Інвестиції сільськогосподарських підприємств Гусятинського р-ну за 2000 – 2002 р.р. // Державні статистичні звітності.
3. Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств". "Голос України" від 14 лютого 1995 року.
4. Звіт про введення в дію будівель (споруд), потужностей та основних фондів інвестицій в основний капітал. // Державна статистична звітність 2000 – 2002 р.р.
5. Терещенко О. Фінансування підприємств в Україні...// економіка України. – 2002. – № 1 – С.10.